

ТЕТЯНА КОРОЛЬОВА ЯК ОСОБИСТІСТЬ: РИСИ ТВОРЧОГО ПОРТРЕТА

Замість засніву – конкретика чину

Звісно, столиця на Неві, де народилася 20 серпня 1946 року Тетяна Корольова, і в сорокових виглядала причепуреною. Давалася взнаки традиція, джерела якої нуртували побіля імперських стовпів в Санкт-Петербурзі. Про це нерідко випадало оповідати близьким і далеким. Коли перегодом працювала перекладачем у стінах всесоюзного селекційно-генетичного інституту, а відтак - Одеського Вищого командно-інженерного училища.

Коли випестила доля для неї любов до словесного образу і ширше - прагнення до адекватної інтерпретації слова? Давно. Вона адекватно здійснювала переклад, коли відбувалися міжнародні зустрічі, що передбачали повноцінне відтворення змісту ділових контрактів, офіційних договорів. «Бог не теля - все бачить звидтіля». Так подекуди у моему селі в горах. Тому й не дивно, бо Тетяна Корольова 1971 року завершила студії зі спеціальності «Англійська мова та зарубіжна література» Одеського державного університету ім. І. І. Мечникова. Тут відбулося її становлення як педагога та організатора Вищої школи в Україні. В 1974 - 1989 рр. пройшла ланки як викладача, так і доцента кафедри фонетики рідної альма-матер. Новий етап означений 1989 роком, коли розпочала працювати в Південноукраїнському державному педагогічному університеті ім. К. Д. Ушинського, де завідувала кафедрою іноземних мов, а відтак понад двадцять років - кафедрою перекладу і теоретичної та прикладної лінгвістики, а також деканом факультету іноземних мов того ж Храму науки й виховання. Вершинним став для неї 1990 рік, коли захистила докторську дисертацію: «Просодія модальності мовлення» в авторитетному Інституті мовознавства ім. А. А. Потебні НАН України. А наступного року отримала вчене звання професора по кафедрі іноземних мов (1991). Від 2009 року Тетяна Корольова - голова спеціалізованої вченої ради з захисту кандидатських дисертацій зі спеціальностей 10.02.15 - загальне мовознавство та 10.02.16 - перекладознавство.

Джерела поступу

Тетяна Корольова щиро зізнається: «Я - вихованець Одеської школи фонетистів!» Тривалий час її очолювала відомий мовознавець, доктор філологічних наук, проф. Тамара Бровченко (1921-2018). Натомість Тетяна

Корольова водночас працювала в тісному контакті з провідними представниками визначальних вітчизняних фонетичних шкіл, зокрема: київської (лабораторія експериментальної фонетики при інституті мовознавства ім. А. А. Потебні НАН України, керівник – д. філол. н., професор А. Й. Багмут; лабораторія експериментальної фонетики Київського державного лінгвістичного університету, керівник - професор М. П. Дворжецька; московської (лабораторія експериментальної фонетики Московського державного університету ім. М. В. Ломоносова, керівник – д. філол. н., проф. Л. В. Златоустов; лабораторія експериментальної фонетики Московського державного інституту іноземних мов ім. М. Тореза керівник – д. філол. н., проф. А. М. Антипова), лєнінградської (лабораторія експериментальної фонетики ЛДУ, керівник – д. філол. н., проф. Л. Р. Зиндер; мінської (лабораторія експериментальної фонетики МДУ, керівник – д. філол. н., проф. А. Б. Метлюк.

Примітно, що на формування наукового світогляду Т. Корольової глибокий вплив спричинили ідеї теоретичної школи академіка Б. А. Серебреннікова, чії рекомендації допомогли в її становленні як лінгвіста. На такому тлі й постала наукова школа проф. Тетяни Корольової «Експериментальне дослідження лінгвістичних характеристик та моделювання структури сучасного дискурсу», що заснована в 1990 році. Про її плідотворність свідчить факт захищених - під науковим керівництвом проф. Т. Корольової - 22-х кандидатських дисертацій. Варто наголосити: до пріоритетних напрямків її наукової діяльності належать, в першу чергу, фонетична структура англійського зв'язного мовлення в порівнянні з українським; фундаментальні проблеми теоретичної фонетики; семантика просодії; функції інтонації та просодичні засоби їх актуалізації в мовленні; інструментальні методи аналізу і синтезу усного мовлення; дослідження модально-емоційних характеристик мовлення. Загалом її науковий вжинок складає понад 150 опублікованих наукових праць. У постійному вжитку 4 монографії, 7 підручників з різних аспектів англійської мови, 22 навчальних посібники для студентів факультетів іноземних мов, а також численні статті, присвячені різним аспектам лінгвістики.

Автор цих рядків не може оминати перекладознавчі зацікавлення Тетяни Корольової, у т.ч. як вмілої майстрині інтерпретації українськомовного художнього тексту російською мовою. Це напрочуд переконливо ілюструє переклад Тетяни Корольової та Валентина Могилевського стосовно двох моїх творів, які доцільно контекстуально прочитати в Ювілейному слові про Тетяну Корольову. Сподіваюсь, що читач об'єктивно збагне почуття моєї глибинної вдячності як автора. Йдеться про образки новельного закрою «Тридцять карбованців» та «Покрівці» в адекватному осмисленні подружжя співавторів.

ТРИДЦАТЬ РУБЛЕЙ

Сегодня трудно держать язык за зубами. Говори, что душа жагает! А когда-то было иначе. Говорю когда-то, а эта история случилась на Покрова 1980 года.

Мой сосед Петро, которому судилось пережить каторгу в Сибири, больше молчал, чем дышал... в 1948-ом, божья душа, получил наказание в двадцать пять лет. Да во времена оттепели, что прилась на пору правления Хрущева, Петро был амнистирован и вернулся в село. Там ждало его пятеро сыночков и

четверо дочек: дети, как мурашки, кружились вокруг горемычной матери и прижимались к ней...

... Сосед начал издали. Мол, прослышал, что я собираюсь в дальнюю дорогу – от Карпат до Москвы. А потому обращается с просьбой:

Прошу тебя, возьми тридцать рублей... для Никиты Хрущева...

Петро был доверчив, как ребенок. Он был убежден: его спас именно Хрущев, который умер 11 сентября 1971 года. Отсюда – его решение: надо купить венки и положить на могилу. Таким был знак его благодарности за вызволение из нечеловеческого заточения. А почему тридцать рублей? Такую сумму ему, заключенному, подарил какой-то человек, когда он вышел за ворота пекла... А еще добавил:

Бери мою радость с собой; больше нету...

Ясное дело, я исполнил волю соседа. Правда, это произошло при удивительных обстоятельствах. Ведь в эпоху Брежнева можно было войти на территорию этого московского кладбища только по специальному удостоверению. Я заметил, как одна пожилая женщина неоднократно входила в ворота кладбища. Она внимательно выслушала мою просьбу и совсем тихо произнесла: «Я все поняла».

На следующий день я ожидал незнакомую бабуся, держа в правой руке венки.

Следуйте за мной, – четко промолвила Незнакомка. Когда же мы приблизились к воротам, она нагнулась ко мне, будто бы я ее сопровождаю.

Он со мной, – резко сказала она, показывая часовому свое удостоверение...

... Я положил венок с той стороны, где находилась голова покойного. Так просил сосед. И громко произнес три раза «Отче наш», завершивши молитву словами: «Приими его, Господи, раба Твоего Никиту, когда приидеши во Царствие Твое; и прости ему грехи вольные и невольные»...

***

ПОЛОВИЧКИ

Когда солнце обжигает землю, она растрескивается – без дождя. Тогда люди забывают про ничтожные раздоры и молят Всевышнего: пусть омоет землю небесная сила... и верой наполнятся ожидания. Может быть, поэтому, иногда кажется: если внимательно вслушаться, то можно услышать голос души близкого человека. Далекой – к сожалению, ибо она, как правило, безмолвна: нет общей «родословной» и тех источников, что напоминали бы про когда-то пережитое либо ныне происходящее.

Его благородное лицо зримо отражает щедроты его души; как настоящий фарфор Мейсенской мануфактуры помечен скрещенными – нет, не мечами, а неглазурованными добром и радостью, которые несутся людям... Рассказывать про друга означает понять, по крайней мере, в какой-то степени сущность Баховой оратории «Страсти по Матфею». Собственно потому, что мгновения одно за другим сплетаются, образуют кружево, сквозь паутину которого проступает образ емкий, вдохновенный и мужественный, а и в то же время трепетный, по-тычиновски нежный, как истинный фарфор Акима Гендлера. Такие образы, как правило, всегда содержат полифоническую страсть, основанную на оптимизме и любви.

Известно, не златотканые половички стлала судьба детям тех родителей, которых не минули репрессии и отмеченных клеймом – «враг народа». Для него воспоминания про босоное детство, как январский мороз: обожжет и оставит на сердце похожую на горошину безутешную печаль. Почему январский? На его жизненном пути этот месяц споткнулся, когда наступило 21 января, собственно, как день его рождения, хотя на самом деле он увидел свет на октябрьские праздники Михаила... Итак, где отыскать приют, если повсюду знак беды? Не раз и не два возникали в его воображении лихие кони с роскошными гривами, за которые он ухватился, протягивая в то же время правую руку к Матери – она стояла возле сладкой калитки и звала «сыночек, сыночек!». Так и промелькнули первые сиротские годы под ее надежной защитой. Матери тоже не уготована была долгая жизнь: молодой ушла в лучший мир, оставив сыну исчезающее наследство – веру в доброе человеческое начало.

Горяне, как известно, традиционно хранят новогодний обычай: в специально выпеченный ради святого вечера каравай втыкают отяжелевший от зерна колосок. Кто знает, может быть поэтому он, тонкий знаток украинских национальных традиций, в целом, и бойковского фольклора, в частности, так аргументировано отстаивает весомую роль национального идеала и его умелого использования в воспитании молодежи.

Владимир неспеша направляется в аудиторию, где своего любимого педагога ожидают студенты училища. Выдастся свободное время, спешит сразу туда, к Городской Горе, что нависает над центром живописного Косова. Отсюда зоркий глаз приметит дивные, словно янтарные, волны Рыбницы со скользкими по ней струями. От речки до водопада Гук – рукой подать. Тут подростком искал Владимир те Шевченковские столбы, которые подпирают небесную синь; тут открывал для себя неизвестные миры, которые почему-то представлялись в воображении гладкими в противовес той злой поре, что отобрала в жертву его Отца. Еще мгновение и нет того сладкого видения, ибо заслонилось оно вдруг малиновым занавесом: тяжелая слеза скатилась к его устам, нет, не предательская, – теплая белая. Чуть блеснула и растворилась под легким осенним ветром. Может быть, этот ветерок и есть заказанное им приветствие, адресованное прежде всего единственной дочке и всегда ласковой жене... Так может разыграться фантазия лишь у доброго человека; она несет пальмовые ветви «к слову» любимого дерева Василия Барвинского. Эта фантазия – будьте уверены – не осколок фарфора, а скорее – его убедительное понимание жизни, которая защищает авторитетом собственного опыта, добытого тяжёлым трудом и одержимым призванием. Когда наступает ноябрьская пора, то он всегда пересматривает планы, полные разнообразных замыслов. Из них важнейшие – быть всегда советчиком для людей... Лучше бы сказать строками Николая Винграновского:

«Плывут года неспешной чередой.

Непросто отличить от цвета пустоцвет...

Лишь тот любовью озаряет свет,

Кто сердцем – край родной».

Мой обратим как-то научился чувствовать, когда кто-то начинает пухнуть от зависти подобно мамоне. И даже во сне не избавиться от изумления: разноцветные половички прикрывают то, что расплющено под ними.

Перевод с украинского Т. Королевой, В. Могилевского

*47 років щасливого
заміжжя.*

Згадка про доктора технічних наук Валентина Могилевського (1939), звісно, не випадкова, а закономірна. Адже в його особі Тетяна Корольова має надійного життєвого друга відтоді, як ступили 1974 року на спільний рушник щастя. Їхні обопільні захоплення, що тривають сорок сім весен, збагатили неодноразово дослідницькі пошуки дружини з урахуванням застосування інформаційних технологій в мовознавстві. За її зізнанням, «на його плече завжди можна спертися». Вона це каже лагідно, так легенько усміхненими устами... А в правиді – горнятко запашної кави...

... Час рікою пливе... Годиться зробити акцент для добромисного рецепіента: від 1974 –го Тетяна Корольова – у лавах професорсько-викладацького складу нині Одеського національного університету ім. І. Мечнікова, де викладає основи фонетики англійської мови. Вона набула справжнього мистецтва педагогічної майстерності в Південноукраїнському педагогічному університеті імені К. Ушинського, де працює від 2 квітня 1990 року завідувачем кафедри. У 80-90-х рр. ХХ ст. Одеса стає своєрідним науковим центром. Так, наприклад, 1982 року тут був проведений міжнародний форум лінгвістів, серед учасників якого були Л. Зіндер, В. Таранець, Т. Корольова, Т. Бровченко, Ю. Дубовський, А. Антипова, Е. Нушикян та ін.

*Справа наліво: Корольова Т.М., Зіндер Л.Р. з дружиною, Бровченко Т.О., Колімба С.М., Нушикян Е.О., Таранець В.Г.
Після засідань зустріч у саду у Айдініян А., який зіграв головну роль у фільмі «Серце співає».*

1982 рік, міжнародна конференція лінгвістів в Одесі справа наліво: Корольова Т.М., Бровченко Т.О., Дубовський Ю.О. з дружиною, Антипова А.М., Нушикян Е.О.

Ні, нелегко перерахувати бодай найвагоміше, що належить до життєвого й науково-дослідницького статку Тетяни Корольової, власне, як видатної представниці лінгвістичної науки й педагогіки Вищої школи України. До речі, вона - головний редактор фахового наукового видання, «Науковий вісник Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського: Лінгвістичні науки» упродовж 2005-2021 рр.; науковий керівник лабораторії сучасних мовленнєвих технологій (від 2005 р.); голова секції теоретичної та прикладної лінгвістики Південного наукового центру НАН і МОН України (від 2005 р.).

Отут пасує наголосити: вона високо тримає авторитет української наукової думки і за межами України. Про це свідчить відгук видатного польського педагога Яна Гжесяка: «Доробок проф. Тетяни Корольової вагомий з проєкцією на зміцнення українсько-польських взаємодій крізь призму засад Єжи Гедройца, Станіслава Вінценза та Юліуша Мерошевського. Їхня сутність полягає в необхідності розширення діапазону зв'язків народів-сусідів, поєднаних багатьма парадигмами трансцендентних культурних вартостей». До речі, проф. Ян Гжесяк, внесок якого особливо зримий в справі пропаганди кращих надбань українського народу в Польщі, є членом редколегії названого «Наукового вісника», очолюваної Тетяною Корольовою.

... «О, мить, спинись!» Гаю, мій гаю, хотілося закרוїти питання про нагороди за десятиліття чесно відданої праці. Вони присутні (на кшталт «подяк» і «почесних грамот») й відсутні, якщо оцінювати їхню правдиву сутність... Та так собі гадаю: «Все – попереду! Бо ми маємо, що маємо, а «вони» мають більше...» Годі забути наші зустрічі на Франковій землі 2009 року: в селі Нагуєвичі, де народився Геній українського народу, Тетяна Корольова несподівано голосно вимовила слова вічного Каменяря: «Нема голубки! Дарма серце б'ється...» Тоді я пізнав високу культуру душі співрозмовниці, голос якої в шатах російської мови звучав сольно і водночас із напрочуд добромисною інтонацією стосовно розуміння долі Івана Франка та його народу, що вгору йде, хоч був запертий в льох...

За сучасної доби наука буває надто розмаїтою, що часом спричиняє запитання: «Какая разница?» Сказати б словами видатного поета Миколи Петренка (1925- 2020), творця благодатної пісні «Намалюй мені ніч»:

Це за що я сльозою плачу,
Це чому я сьогодні в печалі?
Що, тяжка ця наука? Мовчу,
Круг за кругом спішу по спіралі –
Там, де душі від криги відталі,
Де надія тримає свічу,
Це, за що я сльозою плачу?...

***

Замість виспіву

Зрозуміло, в кожній людині свої струни душі. Щоправда, в одній вони грають, а в іншій – суховії... Приміром, в моєї молодій доні Оленки вони були такі світлі-світлі, як бурштин на сонці. І несподівано те сонце 10 березня 2021 року згасло. Можливо, й недоречною комусь може видатися згадка про моє особисте горе.

Та ось рядки від Тетяни Корольової, що прилинули з Одеси: «...Соболезную и скорблю вместе с Вами. Это самое страшное, что происходит в жизни. Держитесь. К сожалению, такая высокая цена нашего бытия – страдания...» Оскільки я зростав сиротою, то знаю сенс страждань. Тому благаю Долю від Я-особи: подаруй Тетяні Корольовій многая та благая літ!

Ad multos annos!

*Микола Зимомря,
академік АН Вищої школи України,
заслужений діяч науки і техніки України,
член Національної спілки письменників України*

ГАРМОНІЯ ТВОРЧИХ УСТРЕМЛІНЬ СЛОВО ПРО ПЕДАГОГА: ПРОФЕСОР ЯН ГЖЕСЯК

*Микола ЗИМОМРЯ
Тетяна КОРОЛЬОВА*

Мабуть, ніхто не заперечуватиме, якщо розглядати діяльність педагога крізь призму естетики та етики педагогічної дії. Чому? Бо тут має місце така вмотивованість, яка завжди олюднена культурою, що виплавлена з металу духовних цінностей. Їхні орієнтири стосуються не лише змісту освіти й виховання, але й усіх складових інформаційного простору того чи іншого народу. Цей контекст – з проекцією на соціокультурне середовище – давно привернув увагу професора Яна Гжесяка, який належить до плеяди відомих польських педагогічно-науковців, видатних експертів з освітньої практики за сучасної епохи. Будучи вченим, викладачем і вчителем учителів, він здобув цінний досвід, нагромаджений упродовж десятиліть у педагогічній роботі в школах різного типу (включаючи комбіновані класи), а також у центрі підготовки вчителів та багатьох інших неакадемічних інституціях. Усе це водночас позитивно вплинуло на науковий розвиток та творчість дослідника. У своїй багаторічній науковій роботі Ян Гжесяк бере активну участь у численних формах міжнародної співпраці, передусім із дослідницькими центрами та університетами в Україні та Білорусі. Завдяки співпраці та науковим контактам між ученими та працівниками культури стало можливим проявлення його особистісних цінностей, наукових і педагогічних устремлінь, а також високої відданості науково-дослідній та освітній діяльності.

Наукові та професійні зацікавлення професора Яна Гжесяка особливою мірою зосереджені на питаннях інновацій та оцінювання в мінливій освітній реальності, доцимологічних аспектах якості освіти. Крім цього, увага науковця прикута до проблем психолого-педагогічної діагностики, яка визначає якість та ефективність усіх навчально-терапевтичних починань вчителя, спрямованих на кожного учня (студента) як індивідуально, так і в групі. У своїх дослідженнях Ян Гжесяк уміло розпізнає та пояснює взаємозв'язок між освітніми технологіями, живою методологією викладацької діяльності, вимірюванням дидактичної ефективності та процедурами оцінювання. Адже на них базується моделювання освітнього простору для студента на основі професійної та постійної психолого-педагогічної діагностики учасників освітніх процесів. Упродовж усієї своєї професійної діяльності Ян Гжесяк здійснював і здійснює освітні та педевтологічні дослідження з широким акцентом на процедурах триангуляції та оцінювання.

